

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

Για τα 64 Χρόνια από το Πογκρόμ κατά της Ελληνορθόδοξης
Κοινότητας Κωνσταντινούπολης της
6-7 Σεπτεμβρίου 1955

Με θέμα:

**«Ο Αγώνας της Ρωμιοσύνης για Επιβίωση Παράδειγμα για
την σημερινή Κινητοποίηση Αναδημιουργίας:
Η Ανασύνταξη της Περιόδου 1955-1963».**

6 Σεπτεμβρίου 2019

Τοποθεσία: Περίβολος Αγίου Γεωργίου Προμπονά
της Ιεράς Βασιλικής Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής
Βλατάδων

**Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου Προμπονά
της Ιεράς Βασιλικής Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής
Μονής Βλατάδων**

Πρόγραμμα της Ημερίδας

- **Δρ. Ιλαΐ Όρος**, «Μια καινούρια αναλαμπή: Η σημερινή γενιά Κωνσταντινουπολιτών»
- **Καθ. Άρης Τσοκώνας**: «Η Πνευματική Αναγέννηση της Ομογένειας στην Κωνσταντινούπολη του 21^{ου} Αιώνα».
- **Ομ.Καθ. Νικ. Ουζούνογλου**: «Η Σημασία της Κοινωνικής Οργάνωσης της Ρωμιοσύνης: Η περίοδος μετά από τα Σεπτεμβριανά και οι σημερινές προκλήσεις».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

THE ECUMENICAL PATRIARCHATE
HOLY AND SACRED SYNOD
THE CHIEF SECRETARIAT

Τῷ Ἐντίμῳ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁμοσπονδίας
Κωνσταντινουπολιτῶν,

Εἰς Ἀθήνας.

Εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὸ ἀπὸ 17^{ης} Αὐγούστου ἐ. ἔ. γράμμα ὑμῶν, δι' οὗ
αἰτεῖσθε τὴν παροχὴν τῆς ἀδείας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ὅπως ὀργανώσῃτε
ἡμερῖδα ἐπὶ τοῦ θέματος «Ὁ Ἀγώνας τῆς Ρωμοσύνης γιὰ Ἐπιβίωση -
Παράδειγμα γιὰ τὴν σημερινή Κινητοποίηση Ἀναδημιουργίας: Ἡ Ἀνασύνταξη
τῆς Περιόδου 1955-1963», ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου
Προμπονᾶ τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Βλατάδων,
τῇ 6ῃ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου, σεπτῇ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ
προσκυνητοῦ ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότη, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ.
Βαρθολομαίου, γνωρίζω ὑμῖν ὅτι παρέχεται ἡ ζητούμενη ἄδεια, κατόπιν
συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀμορίου κ. Νικηφόρου, Ἡγουμένου
αὐτῆς.

Ἐπὶ δέ τούτοις, διατελῶ μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ εὐχῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31ῃ Αὐγούστου 2019

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

κ. ἁ. α.

+ Διάκονος Γρηγόριος Φραγκάκης
Ὑπογραμματεὺς

Η καινούρια αναλαμπή;

Η σημερινή γενιά Κωνσταντινουπολιτών

Δρ. Ιλαΐ Όρς

Αξιότιμες κυρίες και αξιότιμοι κύριοι,

Είναι μεγάλη μου χαρά και τιμή να βρεθώ μεταξύ σας σήμερα. Για την ευγενική πρόσκληση και την σημαντική παρουσία σας, σας ευχαριστώ θερμά.

Όταν με κάλεσε ο κ. Ουζούνογλου, σκέφτηκα καλά καλά για μερικούς λόγους. Πρώτον, σκέφτηκα αν θα ήταν δίκαιο για εσάς να αντέξετε άλλη μια ομιλία από εμένα στα ελληνικά! Τελικά αποφάσισα να κάνω μια προσπάθεια, ελπίζοντας θα μου δείξετε την υπομονή σας πάλι. Σας ζητώ συγνώμη για τα λάθη μου και την κούραση σας εκ των προτέρων.

Σημαντικότερο βέβαια ήταν ο λόγος που βρεθήκαμε σήμερα. Σαν σήμερα πριν από 64 χρόνια, η Κωνσταντινούπολη έζησε μια από τις σκοτεινότερες νύχτες σε όλη την ιστορία της επί χιλιετίες. Τα γεγονότα που έγιναν την 6^η και 7^η Σεπτεμβρίου 1955 τα ονομάζουμε “τα Σεπτεμβριανά.” Αυτή η λέξη περιέχει πολλά, άλλα ονόματα - μερικοί μιλάνε για επεισόδια, άλλοι λένε για πογκρόμ, εξέγερση και κάποιοι ακόμα και εθνοκάθαρση. Όπως γράφει ο καθηγητής διεθνούς δικαίου

Άλφρεδ δε Ζάγας στο άρθρο του, για τα Σεπτεμβριανά, που έμοιαζαν με τη νύχτα των κρυστάλλων του 1938 στην Γερμανία, πληρούν τα κριτήρια του δεύτερου άρθρου της Σύμβασης για την «Πρόληψη και Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας». Αφού η Τουρκία είχε υπογράψει αυτήν την Σύμβαση το 1950, είναι στη θέση ευθύνης ενώπιον διεθνούς δικαίου για το ρόλο της σε αυτά τα “εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.”

Όπως και να τα ονομάζουμε, τα Σεπτεμβριανά αποτελούν μια τραγική φάση για τη Ρωμιοσύνη της Πόλης και πιστεύω ότι κανένα όνομα ή τίτλος μπορεί να περιγράψει τα συμβάντα, την θλίψη, την βαριά πικρή μνήμη που κουβαλάνε οι Ρωμιοί μέσα τους.

Άρα σημασία έχουν όχι μόνο ποιες λέξεις χρησιμοποιούνται για τα Σεπτεμβριανά, αλλά και πως μιλάμε για τα Σεπτεμβριανά σήμερα. Και αυτό ήταν ο άλλος λόγος που μου έκανε να σκεφτώ πολύ. Τα τελευταία χρόνια, όταν έχουμε βρεθεί μαζί με Πολίτες σε τέτοιες συναντήσεις, συνελεύσεις και ειδικές συζητήσεις, αρκετοί έχουν υπογραμμίσει ένα κεντρικό θέμα που πάντα θυμάμαι. Οι τελετές μνήμης που οργανώνουμε, είπαν, να μην είναι μνημόσυνα για να κλαίμε μαζί για ένα παρελθόν που για πάντα χάθηκε ή για όλα τα φρικιαστικά που έγιναν. Βεβαίως να μαζευτούμε να θυμόμαστε και να τα πούμε για να μην ξεχαστεί η ιστορία, αλλά να μην γίνουμε όμηροι της ιστορίας αυτής. Να μην παραμείνουμε σαν θύμα μιας Ιστορίας που γράφτηκε

από τα κράτη και μεγάλες δυνάμεις, αλλά να υπάρχουμε σαν παράγοντες, σαν φορείς της δικής μας ιστορίας που γράφουμε εμείς οι ίδιοι και να μην αφήσουμε το κακό του παρελθόντος να μας βάζει κάτω. Επίσης να μην μεταφέρουμε τον εφιάλτη του χτες, αλλά να τον μετατρέπουμε σε ένα εφαλτήριο για ένα άλμα, σε ένα πολύ καλύτερο μέλλον.

Περίπου με τέτοια λόγια μπορώ να εκφράσω περιληπτικά τις απόψεις αρκετών Ρωμιών Κωνσταντινουπολιτών που έχω γνωρίσει περίπου στα 25 χρόνια που βρίσκομαι ανάμεσά τους. Θα ήθελα και σήμερα να σας πω λίγα λόγια από την ίδια θετική και επίμονη όψη και με ένα προφητικό και ευνοϊκό πνεύμα για να κοιτάξουμε μπροστά κρατώντας την ελπίδα.

Σαν σήμερα η ζοφερή εκείνη νύχτα πριν από 64 χρόνια. Ίσως ακούγεται σαν μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά στην πραγματικότητα είναι πολύ πρόσφατη ιστορία. Η παρούσα γενιά, και βέβαια μερικοί από εσάς έχουν βιώσει τα Σεπτεμβριανά και τα θυμούνται πολύ καλά. Κάποιοι άλλοι έχουν δημοσιεύσει τις αναμνήσεις τους σε ημερολόγια, βιβλία, άρθρα, έρευνες, ταινίες, πίνακες κ.α. για να τις μοιραστούν με άλλους. Οι περισσότεροι όμως δεν τοποθετήθηκαν με εχθρότητα και απέχθεια, αλλά με στάση ανθρωπιάς και συμφιλίωσης. Πρέπει να σημειώσουμε ότι σε αυτό διαφέρουν οι Κωνσταντινουπολίτες από τους Ελλαδίτες, τους Τούρκους και άλλους που γενικά έχουν μια

περισσότερη ισχυρή εθνικιστική συνείδηση. Οι Ρωμιοί Πολίτες κρατάνε την κοσμοπολιτική ταυτότητα της αστικής τάξης που τους εξαιρεί και σε αυτόν τον τομέα.

Σαν παράδειγμα, θα διαβάσω ένα κομμάτι από το βιβλίο της Αγγλαίας Κωνσταντινίδου-Κλουκίνας, το οποίο γράφτηκε με βάση το οικογενειακό ημερολόγιο της περιόδου 1949-58. Μια μέρα το 1956, γράφει «Ο Ρωμιός δεν το βγάζει κάτω. Να γονατίζει, να πέφτει, να χτυπά και σε λίγο πάλι να σηκώνεται, να ορθώνεται και να συνεχίζει. Είναι ο άνθρωπος που ξεύρει να βολευτεί πάντα στη ζωή όπως τον έρχεται.» . Και συνεχίζει «Όταν σε πνίγει ο καημός, τραγούδα. Και όταν ο πόνος σκίζει την καρδιά σου, σήκω και χόρευε. Το να τραγουδάς χαρούμενα με πονεμένη την καρδιά και να γελάς στη λύπη είναι των δυνατών δουλειά.»

Σημασία δεν έχει ποιος θέλει να θυμάται και πως ακριβώς, αλλά να μη σβήσουν οι μνήμες. Σημασία έχει επίσης όχι μόνο να θυμόμαστε τις προσωπικές μνήμες με λεπτομέρειες αλλά και τις συνολικές συνθήκες που σχημάτισαν τις εμπειρίες αυτές. Γι' αυτό θα προσπαθήσω τώρα σύντομα να αναφερθώ στο γενικό πλαίσιο των Σεπτεμβριανών.

Τα Σεπτεμβριανά μπορούν να ήταν ένα από τα πιο δραματικά γεγονότα που έχουν συμβεί στην μακριά ιστορία των Ρωμαίων στην Πόλη, αλλά δεν ήταν ούτε το πρώτο και δυστυχώς ούτε το τελευταίο

που έπαθαν. Η μειονοτική πολιτική της Τουρκικής Δημοκρατίας, τα Ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό έχουν προετοιμάσει τις προϋποθέσεις που είχαν στόχο τους Ρωμιούς, πολλές φορές τον 20^ο αιώνα. Στην αρχή, μετά τους Βαλκανικούς πολέμους, παγκοσμίων και ελληνοτουρκικών πολέμων μειώθηκε ο αριθμός των Ρωμιών της Πόλης κατά τα 2/3. Το 1927 ήταν 125,000 (25,000 ήταν Έλληνες υπήκοοι). Συνολικά οι Ρωμιοί της Πόλης ήταν περίπου το 1/5 του πληθυσμού Κωνσταντινούπολης. (Να φανταστεί κανείς ότι, αν θα μπορούσε να κρατήσει αυτό το ποσοστό, θα είχαμε 4 εκατομμύρια περίπου πληθυσμό όσο ολόκληρη η Αθήνα στην Πόλη σήμερα!) Αλλά βέβαια αυτό δεν έγινε. Μετά από πολλά τραυματικά γεγονότα το ποσοστό των Ρωμιών στην Πόλη έπεσε στο 1 στις 10,000. Αυτό σημαίνει με απλά λόγια ότι η περίπτωση για τους σημερινούς κατοίκους της Πόλης να συναντήσουν Ρωμιούς είναι πάρα πολύ μικρή --περίπου η ίδια με την πιθανότητα να κερδίζουν στο λαχείο! (Θεωρώ τον εαυτό μου υπέρ-τυχερή που έχω τόσους γνωστούς και φίλους ανάμεσα τους και δεν θα το άλλαζα με τίποτα ούτε το μεγάλο ικραμιγέ στο Μιλλί Πιάνγκο!).

Για να καταλάβουμε το πλαίσιο των Σεπτεμβριανών καλύτερα, ας κοιτάξουμε από κοντά στο πριν και στο μετά. Όταν φτάσαμε στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, είχαμε μια σχετικά καλή εικόνα, παρά τα τραγικά συμβάντα, όπως τη Μικρασιατική Καταστροφή, την Ανταλλαγή, τα

Εταμπλί, την απαγόρευση των επαγγελματιών, τη Στρατολόγηση είκοσι ηλικιών, και το Βαρλίκι. Αλλά η Κωνσταντινούπολη παρέμεινε το οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της Ρωμιοσύνης, πράγμα που άκμασε με την άφιξη Ελλήνων στην διάρκεια του 2^{ου} Παγκόσμιου πολέμου και του Εμφυλίου. Ο Κώστας Σταματόπουλος ονομάζει την περίοδο αυτή σαν «Τελευταία Αναλαμπή» στο βιβλίο του με το ίδιο όνομα. Με τα λόγια του Κώστα Καρρά, ο οποίος έγραψε την εισαγωγή, «η Πολίτικη Ρωμιοσύνη έζησε κατά το διάστημα 1948-1955 την πιο ειρηνική και δημιουργική περίοδο της πρόσφατης της ιστορίας. Ήταν μια πολύπτυχη άνθηση».

Η άνθηση αυτή μπορεί να μην είχε πρασινίσει άμεσα, επειδή έκανε μιά παύση με τα Σεπτεμβριανά, αλλά το δέντρο δεν είχε πέθανε. Οι ρίζες της Πολίτικης Ρωμιοσύνης είναι βαθιές και ισχυρές. Μπορούν καμιά φορά να δείξουν αποδυνάμωση αλλά μετά σίγουρα θα συνέλθουν. Καμιά δεν είναι τελευταία, πάντα θα έχει μια καινούρια αναλαμπή.

Έτσι έγινε ακόμα και μετά τα Σεπτεμβριανά. Στα χρόνια μεταξύ 1955-63, που είναι το κύριο θέμα μας σήμερα, η Πολίτικη Ρωμιοσύνη έκανε μεγάλη προσπάθεια να ανακάμψει. Τα πρώτα χρόνια δεν πέρασαν τόσο καλά. Η κυβέρνηση έδειχνε μια άρνηση ευθύνης και κατηγορούσε τους κομμουνιστές και προβοκάτορες κλπ. Μόνο το

ελάχιστο ποσοστό από τις αποζημιώσεις που είχε υποσχεθεί ολοκληρώθηκαν. Συνέχισε την έντονη εθνικιστική καμπάνια εναντίον του Πατριαρχείου και με πρόφαση το Κυπριακό είχε βάλει στόχο τη Ρωμιοσύνη της Πόλης.

Μάλλον από ανησυχία για το χειρότερο, οι περισσότεροι Ρωμιοί ψήφισαν το Δημοκρατικό Κόμμα στις εκλογές του 1957. Και ο Μεντερές έδειχνε την «ευγνωμοσύνη» του απειλώντας γνωστά πρόσωπα της Ομογένειας. Αρχίζοντας με την Ελληνική Ένωση Κωνσταντινουπόλεως, η κυβέρνηση απέλασε 51 άτομα κατά την περίοδο 1957-63. (Μεταξύ τους μέλη της Ελληνικής διανόησης, όπως οι διάσημοι δημοσιογράφοι Μαρκουζιός, Παπαδόπουλος, Πατριαρχαΐας, Κομποδέκρας, και ο φωτογράφος των Σεπτεμβριανών ο Καλούμενος κ.α.). Αυτή η δράση ήταν προπαρασκευαστική για τις μαζικές απελάσεις του 1964. Σίγουρα υπήρξαν και άλλοι που έφυγαν επειδή δεν έβλεπαν κανένα μέλλον μπροστά τους. Αλλά αυτοί δεν ήταν τόσο πολλοί που θα περίμενε κανείς.

Η απογραφή του 1960 δείχνει ότι ο πληθυσμός της ομογένειας στην Πόλη δεν έχει μειωθεί αλλά είχε και λίγο αυξηθεί. (65.000 είχαν την μητρική τους γλώσσα τα Ρωμαίικα, 82.000 απάντησαν ότι ήταν η δεύτερη τους γλώσσα. Οι Ορθόδοξοι χριστιανοί ήταν συνολικά 106.000, από αυτούς 68.000 ήταν στην Πόλη. Δηλαδή υπήρχαν περίπου 65.000

Ρωμιούς Πολίτες σε μια χώρα 28 εκατομμυρίων. Άλλη μια ένδειξη είναι αυτό που πάντα έλεγε ο αγαπητός Δημήτριος Φραγκόπουλος για τον αριθμό των μαθητών στα σχολεία, που είχαν αυξηθεί αρκετά, μεταξύ των Σεπτεμβριανών και των Απελάσεων.

Την ίδια περίοδο, βλέπουμε μια ενδιαφέρουσα εξέλιξη στο πλαίσιο υψηλής πολιτικής. Το Μάιο του 1959, οι πρωθυπουργοί ο Καραμανλής και ο Μεντερές, μαζί με τους υπουργούς Εξωτερικών ο Ζορλού και ο Αβέρωφ, βρέθηκαν στην Άγκυρα για να συζητήσουν, με καλή πίστη, θέματα σαν το Κυπριακό και τα Σεπτεμβριανά. Δηλώνοντας ότι είχαν συμφωνήσει στα πάντα, αποφάσισαν να υπογράψουν μια Συνθήκη στην ανταποδοτική επίσκεψη στην Αθήνα σε ένα χρόνο. Βέβαια αυτή η επίσκεψη δεν έγινε ποτέ γιατί έγινε η χούντα του Μαΐου 1960 στην Τουρκία. Τα Σεπτεμβριανά ήταν μια από τις κατηγορίες στην δίκη του Γιασσίαδα (νήσου Πλάτης) που κατέληξε στην εκτέλεση του Μεντερές και του Ζορλού. Η χούντα όμως έδωσε σημασία στο σημείο που έφτασαν οι δύο χώρες μεταξύ τους και συνέχισε την διαδικασία για να βελτιωθούν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις. Ο καινούργιος ηγέτης της Τουρκίας, ο Τζεμάλ Γκουρσέλ, είχε διορίσει ένα συμβούλιο στο οποίο έχρισε τον Καλούδη Λασκαρίδη σαν μέλος. Το κλίμα βελτίωσης των σχέσεων ~~συνέχισε~~ συνεχίστηκε και κατά την επίσκεψη του Αβέρωφ το 1962 στην Πόλη και την Άγκυρα. Δύο διπλωμάτες, ο Κουνέραλπ και ο Μπίτσιος, ετοίμασαν μια μελέτη - ραπόρ για τα μειονοτικά

προβλήματα, ερευνώντας πολλά θέματα από τα ακίνητα της ομογένειας μέχρι το Πατριαρχείο και τον Παπά Εφτίμ. Τα προβλήματα αυτά δεν λύθηκαν μεν, αλλά σημαντικό είναι να σημειώσουμε ότι υπήρχε μια ατμόσφαιρα καλής θέλησης με τους ίδιους πολιτικούς που βέβαια ήταν υπεύθυνοι για τα γεγονότα των Σεπτεμβριανών που μόλις είχαν συμβεί.

Προφανώς αυτή η κατάσταση δεν διήρκησε πολύ και με την εκλογή του Ρεπουμπλικανικού κόμματος τα άσχημα ξανάρχισαν. Η κυβέρνηση του Ίνονου ακύρωσε την Συνθήκη των Ατατούρκ και Βενιζέλου του 1930 και το 1964 άρχισαν οι μαζικές απελάσεις των Ελλήνων υπηκόων. Δεν χρειάζεται να σας πω περισσότερα, επειδή αρκετοί ανάμεσα σας τα έχουν ζήσει αυτά, και πάλι μερικοί έχουν διαβάσει, μελετήσει, δημοσιεύσει, έχουν γυρίσει ταινίες όπως το Σουργκούν, η Πολίτικη Κουζίνα κ.ά.. Ένα από τα τελευταία έργα για τις απελάσεις είναι το βιβλίο που εκδόθηκε φέτος στην Τουρκία, στο οποίο έχουν συμμετάσχει και γνωστά ονόματα της ομογένειας όπως: ο Ηρακλής Μίλλας, Νίκος Ουζούνογλου, Σταύρος Ανεστίδης, Αλέξης Αλεξανδρής και η Αιμιλία Θεμοπούλου.

Οι απελάσεις του 1964-65 ήταν η μεγαλύτερη έξοδος από την Πόλη, αλλά δυστυχώς δεν ήταν η τελευταία. Ίσως λιγότερα και αργότερα συνέχισε η σταθερή μείωση των Ρωμιών της Πόλης μέχρι και σήμερα. Όμως, ποτέ δεν πρέπει να λέει κανείς ότι αυτοί που έμειναν είναι οι

τελευταίοι. Δεν μπορεί να τελειώσει η Ρωμισύνη στην Κωνσταντινούπολη. Σήμερα οι Πολίτες είναι λίγοι αλλά αμέτρητοι. Έχουμε πολλούς λόγους να πιστέψουμε σε μια καινούρια αναλαμπή. Κάποιοι είναι οι εξής.

- 1- Καλές σχέσεις μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. “Όπως γράφει ο Αλέξης Αλεξανδρής στο μεγάλο του έργο, μια μειονότητα μπορεί να ζήσει καλές μέρες μόνο και μόνο όταν οι σχέσεις με την γειτονική χώρα είναι φιλικές. Αυτό ισχύει για τους Ρωμιούς Πολίτες σε πολλές περιόδους όπως το 1930-40, 1947-54, 1959-64 και 1967-71. Αυτές ήταν περιόδους αναλαμπής που διακόπηκαν με τα τραγικά γεγονότα, με την σειρά το Βαρλίκι, τα Σεπτεμβριανά, οι Απελάσεις, και τα Κυπριακά. Τώρα που έχουμε ένα 20-ετη rapprochement μετά τους σεισμούς του 1999, έχουμε την ιδανική βάση για μια βαθιά και αποφασιστική συζήτηση για τα μειονοτικά.
- 2- Καλύτερες και ενεργές σχέσεις με την Διασπορά. Όταν πρωτοήρθα στην Αθήνα το 1997, όλοι εδώ μου έλεγαν ότι είχαν να πάνε στην Πόλη 20 χρόνια. Τώρα αυξήθηκε το πήγαινε-έλα, οι ίδιοι ταξιδεύουν στην Πόλη πολύ συχνά, σχεδόν κάθε μήνα η ακόμα εβδομάδα. Οι πτήσεις είναι περισσότερες και πάντα γεμάτες.
- 3- Αύξηση των Τούρκων στην Ελλάδα. Οι λεγόμενες πτήσεις δεν είναι γεμάτες με Κινέζους που έκαναν τράνσφερ όπως παλιά. Όλο και περισσότεροι Τούρκοι έρχονται στην Ελλάδα για τουρισμό, για

επένδυση, ακόμα και για μετακόμιση ή μετανάστευση τα τελευταία χρόνια. Σημαντικό είναι το στοιχείο της Χρυσής Βίζας που μέχρι στιγμής πήραν περίπου 1.000 Τούρκοι. Άλλο ένα στοιχείο είναι το πολιτικό κλίμα στην Τουρκία που έκανε αρκετούς ακαδημαϊκούς, δημοσιογράφους, δασκάλους και διάφορες ομάδες να μετοικήσουν στην Ελλάδα. Ο αριθμός Τούρκων που ζήτησαν άσυλο έχει φτάσει στα 4.000 από το 2013. Σήμερα υπολογίζεται ότι ο αριθμός των Τούρκων στην Αθήνα είναι περίπου 3.000. Όχι όλοι έχουν μια στενή σχέση με τους Πολίτες, βέβαια, αλλά το να ζουν στο ελλαδικό χώρο σημαίνει τουλάχιστον ότι εκτίθενται στα κοινά θέματα περισσότερο από πριν. Αυτό σημαίνει επίσης ότι οι Ελλαδίτες βλέπουν Τούρκους πια, πράγμα που ήταν πάρα πολύ σπάνιο να συμβαίνει πριν από 20 χρόνια. Και δεν μιλάω ούτε πως μπήκαν οι Τούρκοι μες τα σπίτια των Ελλήνων χάρη τα σήριαλ στην τηλεόραση.

4- Αύξηση Ελλήνων στην Τουρκία. Από τις αρχές των 2000, μαζί με την βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, Έλληνες τουρίστες, φοιτητές και επενδυτές άρχισαν να επισκέπτονται την Κωνσταντινούπολη. Κάποια στιγμή έγινε της μόδας να πάνε στην Πόλη για το Πάσχα, για γάμους και βαφτίσια. Μετά πήγαν και άλλοι στην διάρκεια της οικονομικής κρίσης για να βρουν δουλειά. Πολλοί νέοι, δάσκαλοι και καθηγητές έμειναν στην Πόλη και σε κάποιο βαθμό αναμίχθηκαν με την Ομογένεια. Μένουν στο Τζιχανγκίρ ή στα Ταταύλα, πάνε στις

εκδηλώσεις στο Σισμανόγλειο, ζουν και ταυτίζονται σαν Πολίτες πια. Έτσι κάπως μεγαλώνει η ευρύτερη ομάδα των Κωνσταντινουπολιτών.

5- Αύξηση του ενδιαφέροντος και γνώσεων. Παράλληλα με την βελτίωση κοινωνικών σχέσεων, σήμερα βλέπουμε ότι περισσότεροι Έλληνες και Τούρκοι μαθαίνουν και ξέρουν για τον άλλον. Μπορούμε να πούμε ότι το στερεοτυπικό εχθρικό βλέμμα έχει λίγο σπάσει πια επειδή βασιζόταν σε αμάθεια. Τώρα έχουμε αρκετούς που μαθαίνουν την γλώσσα του άλλου, φοιτητές που σπουδάζουν στην άλλη χώρα, ερευνητές που μελετούν θέματα σε σχέση με τους Ρωμιούς, γράφουν και μεταφράζουν πολύ περισσότερα βιβλία, γυρίζουν ταινίες, βιβλία και σήριαλ κλπ. Σημαντικό επίσης είναι ο ρόλος που παίζουν τα κοινωνικά δίκτυα- τα social media, δηλαδή το Facebook, twitter κ.α. Αυτά ενημερώνουν και συνδέουν με έναν τρόπο που είναι εναλλακτικά και έτσι ξεπερνάνε την δυσμενή επίδραση που έπαιζαν το ΜΜΕ στα μειονοτικά και ελληνοτουρκικά ζητήματα.

6- Η πιο οργανωμένη Διασπορά. Ειδικά από την μεγάλη Συνάντηση στην Πόλη το 2006 και την ίδρυση της Οι.Ομ.Κω, η διασπορά της Πολιτικής Ρωμιοσύνης έγινε πιο οργανωμένη και συνδεδεμένη. Ήταν ένα από τα πιο συχνά παράπονα των Πολιτών στην Αθήνα ότι υπήρξαν πάρα πολλοί σύλλογοι που δεν είχαν σχέση μεταξύ τους. Συντονίζοντας τις δυνάμεις τους, διάφορες ομάδες στην Ελλάδα και στον κόσμο έχουν αυξήσει τις δραστηριότητές τους. Θυμάμαι πως το περασμένο Μάιο

είχαμε έξι παρουσιάσεις βιβλίων μέσα σε μια εβδομάδα εδώ στην Αθήνα και πως υπάρχουν όλα και περισσότερα από φεστιβάλ, εκδηλώσεις, συνέδρια κ.α. για τα οποία μαθαίνουμε άμεσα όπου και να βρισκόμαστε. Αυτό έχει να κάνει όχι μόνο με την πρόσβαση στην εύκολη επικοινωνία με τα social media και τη παγκοσμιοποίηση, αλλά και με την ιδρυματική οργάνωση της Πολίτικης Ρωμιούνης στην διασπορά.

7- Η πιο ενεργή Ομογένεια. Ως συνέπεια όλων των παραγόντων αυτών, μέλη της ομογένειας στην Πόλη βρήκαν την δυνατότητα να συμμετέχουν σε πολλές δράσεις. Σημαντικό είναι πάλι η ίδρυση του Συλλόγου Υποστήριξης Ρωμαϊκών Κοινοτικών Ιδρυμάτων (Rumvader) με σκοπό της υποστήριξης προς όλα τα Ρωμαϊκά Κοινοτικά Βακούφια. Πρέπει να σημειώσουμε την φοβερή ενέργεια και αξιοσύνη του προέδρου Λάκη Βίγκα και των συναδέλφων τους ως το σημαντικότερο στοιχείο. Μια τέτοια οργάνωση επέτρεψε μεγάλη πρόοδο στους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και οικονομικούς τομείς όπως υγεία, παιδεία, τέχνη, πολιτισμό, αθλητισμό, περιβάλλον, επιστήμη και ανθρώπινα δικαιώματα και την καλύτερη παρουσίαση αυτών στην κοινή γνώμη. Με την στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διάφορους χορηγούς συμμετέχουν σε πολλές δραστηριότητες σε μια μεγάλη γκάμα από την συντήρηση σχολείων (μόλις άρχισαν στο Ζάππειο) μέχρι εκδηλώσεις, εκθέσεις και φεστιβάλ (σαν το πρόσφατο «θεοτόκια»

στο Νιχώρη ή πολλά που γίνονται στην Αστική Σχολή Γαλατά). Επίσης πάρα πολύ σημαντική είναι η ίδρυση του εκδοτικού οίκου “Ιστός” με την πρωτοβουλία των αδελφών Μπενλίσοϊ και των φίλων τους. Ο Ιστός όχι μόνο εκδίδει τίτλους στα τουρκικά και ελληνικά, παράγει ταινίες, οργανώνει μελέτες, μαθήματα, σεμινάρια, ομιλίες κλπ., αλλά με το ωραίο καφέ που βρίσκεται απέναντι από τον Αθλητικό Σύλλογο του Πέρα στο Μπειϊογλου υπάρχει σαν ένα σημείο συγκεντρώσεις για την σημερινή γενιά Κωνσταντινουπολιτών. Να υπογραμμίσω ότι αυτές οι δραστηριότητες δεν είναι για μια κλειστή ομάδα λίγων Ρωμιών που μεγάλωσαν μαζί και συναντιούνται που και που μεταξύ τους. Μιλάμε για μιά καινούρια γενιά Ρωμιών, μαζί με Ελλήνων, Τούρκων, Αρμενίων και άλλων που έχουν στήσει μια ενεργητική κοσμοπολίτικη παρέα που θέλει να προσφέρει στην κοινωνία που ζουν, από μια κατοχυρώνουν τους δεσμούς τους με το παρελθόν και από την άλλη χτίζουν για το μέλλον, και έτσι αναζωογονούν την ομογένεια στην Πόλη.

Για όλους τους λόγους αυτούς, λοιπόν, θεωρώ ότι μπορούμε να μιλάμε για μια καινούρια αναλαμπή στην Πόλη.

Υπάρχει δηλαδή ελπίδα για το μέλλον για τη Ρωμιοσύνη της Πόλης; Αν η απάντηση μου είναι ‘βεβαίως, οπωσδήποτε’ σημαίνει αυτό ότι μιλάω σαν την Πολυάννα; Θα έλεγα τότε αυτό που θέλω προσωπικά σαν μιά Πολίτισσα ή σαν μια ερευνήτρια που κάνει αντικειμενική ανάλυση; Η αλήθεια είναι ότι πηγαινοέρχομαι ανάμεσα στα δύο άκρα. Από την μια

βλέπω ότι δεν τους χωράει ο τόπος και φεύγουν από την Πόλη σαν μέτοικοι οι σημερινοί της κάτοικοι, σε όποια τάξη ή καταγωγή να ανήκουν. Βλέπω την δημογραφική καταστροφή να πάει παράλληλα με μια μεγαλύτερη καταστροφή, όχι μόνο στην πολιτιστική και οικολογική – όπως αυτά που συμβαίνουν στα δάση και θάλασσες της Πόλης, αλλά και πολιτισμική – δεν μιλάω όμως σαν τους λευκούς τούρκους που παραπονιούνται ότι η Πόλη γέμισε από Ανατολίτες, Κούρδους, Άραβες κλπ. Μιλάω για την καταστροφή που γίνεται στην πολιτισμική όπως την αρχιτεκτονική κληρονομιά --το Narmanlı Han ας πούμε, που πέρασε μια άσχημη ανακαίνιση και μοιάζει με μια τούρτα ή το Ορφανοτροφείο στην Πρίγκηπο που δεν ανακαινίστηκε καθόλου και καταρρέει... Αυτή η καταστροφή μπορεί να συμβεί επειδή είναι πολύ λίγοι πια αυτοί που θυμούνται και εκτιμούν την πολιτιστική κληρονομιά αυτή. Οι Ρωμιοί, όμως, και ακόμα οι νέοι, ξέρουν.

Από την μια πλευρά, λοιπόν, αναρωτιέμαι αν φτάσαμε στο τέλος της κληρονομικής πορείας, μιας από τις μεγαλύτερες, ομορφότερες, σημαντικότερες πόλεις της παγκόσμιας ιστορίας. Αλλά μετά θυμάμαι το πολύ ισχυρό κίνημα που άρχισε στο Γκεζί του Ταξίμ, και πως όλοι και περισσότεροι από τη- νέα γενιά νοιάζονται και δίνουν μάχη για την οικολογική και πολιτιστική κληρονομιά της Πόλης, και για τη “δική τους προς την πόλη” όλων των πολιτών –Τούρκων, Κούρδων, Αρμενίων, Ρομά και Ρωμιών της Πόλης. Παλεύουν επειδή ξέρουν ότι

αυτή η κοσμοπολίτικη κοινωνία περιέχει την ίδια την κληρονομιά της Πόλης, ότι η Κωνσταντινούπολη δεν θα έμεινε “η Πόλη” χωρίς όλων των ομάδων αυτών. Δηλαδή ενώ οι Ρωμιοί αποτελούν το πεδίο που βασίζεται αυτή η Πολίτικη κληρονομιά σαν το παλιότερο και το ισχυρότερο στοιχείο της, η Πόλη δεν μπορεί να συνεχίζει χωρίς τη Ρωμιοσύνη. Όσο υπάρχει η Κωνσταντινούπολη, τόσο θα συνεχίσει η Πολίτικη Ρωμιοσύνη. Και πάντα για καλύτερα, πάντα μπροστά. Ευχαριστώ.

Η πνευματική αναγέννηση της ομογένειας

στην Κων/πολη του 21^{ου} αιώνα

Καθ. Άρης Τσοκώνας

Αξιότιμες κυρίες και κύριοι

αγαπητοί Κων/πολίτες

Καλησπέρα σας! Θα ήθελα να ευχαριστήσω κατ' αρχάς την Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών (και προσωπικά τον κύριο Ουζούνογλου) για την τιμή που μου έκανε να με προσκαλέσει στην αποψινή εκδήλωση και όλους εσάς που βρίσκεστε σήμερα εδώ.

«Αλησμονώ και χαίρομαι, θυμάμαι και δακρύζω» λέει ένα τραγούδι της ιδιαίτερης πατρίδας μου, της Ηπείρου. Πράγματι, η πρόσφατη ιστορία του τόπου μας είναι γεμάτη με δυσάρεστα γεγονότα, που η αναφορά τους και μόνο ζωντανεύει τραυματικές αναμνήσεις. Στην γλώσσα μας όμως, «αλήθεια» σημαίνει άρνηση στην «λήθη», αντίσταση στη λήθη, λήθη με το «α» το στερητικό. Για να φτάσουμε στην πολυπόθητη αλήθεια πρέπει να θυμόμαστε, πρέπει να μελετάμε το παρελθόν. Όσο δυσάρεστη και αν είναι μια ιστορική συγκυρία πρέπει να αναλύεται με προσοχή και σοβαρότητα. Όχι μόνο για να διορθωθούν οι ζημιές που προκάλεσε, αλλά κυρίως για να αποφευχθεί

στο μέλλον μια παρόμοια τραγωδία και αν αυτό δεν είναι δυνατό να μελετηθούν τρόποι για την αντιμετώπισή της.

Το πογκρόμ της 6^{ης} και 7^{ης} Σεπτεμβρίου του 1955, είναι σήμερα θέμα επιστημονικής μελέτης. Αξιόλογοι ακαδημαϊκοί ερευνούν τα αίτια που το προκάλεσαν και τις επιπτώσεις του στην ομογένεια. Έχουμε αριθμούς, στατιστικές και πλήθος οικονομικών αναλύσεων. Σπανίζουν όμως οι προσωπικές καταθέσεις μνήμης των θυμάτων του. Η απόγνωση και η βαθιά απογοήτευση που έζησαν οι συμπολίτες μας την μοιραία εκείνη νύχτα δεν έχει μετουσιωθεί ακόμη σε λογοτεχνία. Στην λογοτεχνία, πάντα χρειάζεται χρόνος για να ανακτηθεί η αναγκαία αποστασιοποίηση από τραυματικά ιστορικά γεγονότα, έτσι ώστε να διατυπωθούν ψύχραιμα και αντικειμενικά. Φαίνεται ότι τα 64 χρόνια που πέρασαν δεν ήταν αρκετά για να επουλωθούν επαρκώς οι πληγές.

Η ζωή όμως συνεχίζεται. Σαν το πεύκο που αποτέφρωσε καταστρεπτική πυρκαγιά, σαν την γέρικη ελιά που την λύγισαν τα χρόνια έτσι και οι ανθρώπινες κοινότητες πετούν δειλά δειλά νέα βλαστάρια και προσπαθούν να επιβιώσουν. Αυτό κάνει και η ομογένεια της Πόλης σήμερα. Παρά την τραγική δημογραφική συρρίκνωσή της συνεχίζει να υπάρχει, να στέκεται στα πόδια της και να παράγει πολιτισμό.

Η Κων/πολη ήταν το πολιτικό, οικονομικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό κέντρο του ελληνισμού πάνω από 1.500 χρόνια. Συνεχίζει να είναι θρησκευτικό κέντρο, αλλά τα δημογραφικά δεδομένα του σήμερα, δεν επιτρέπουν στην ομογένεια να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στα πολιτικά και τα οικονομικά θέματα. Παραμένει το πολιτιστικό στοιχείο και αξίζει να μελετηθεί κατά πόσο έχει και θα μπορούσε να έχει στο μέλλον μια αξιόλογη πολιτιστική παραγωγή.

Οι ιστορικοί υπολογίζουν ότι προς το τέλος της Ελληνιστικής περιόδου ο παγκόσμιος πληθυσμός ήταν περίπου 200 εκατομμύρια και ότι 20 εκατομμύρια από αυτούς μιλούσαν ελληνικά. Το ποσοστό των ελληνόφωνων τότε ήταν περίπου το ίδιο ή λίγο μεγαλύτερο από το ποσοστό των αγγλόφωνων σήμερα. Τα αριστουργήματα όμως της ελληνικής γραμματείας γράφτηκαν τον Δ' αιώνα π.Χ, σε μια περίοδο οικονομικής και πολιτικής παρακμής. Η Αθήνα είχε υποστεί μια εξευτελιστική ήττα στον Πελοποννησιακό πόλεμο και είχε χάσει την πολιτική της ανεξαρτησία. Τα ιερά τέρατα όμως της αρχαίας ελληνικής διανόησης: όπως ο Σωκράτης, ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης, ο Σοφοκλής και ο Ευριπίδης έζησαν και δημιούργησαν στην Αθήνα του Δ' αιώνα π.Χ.

Μετά την απελευθέρωση της λατινοκρατούμενης Κων/πολης το 1261, ήλθε στην εξουσία η δυναστεία των Παλαιολόγων. Παρά τις εσωτερικές διαμάχες και τις συνεχείς εξωτερικές απειλές, η αγάπη των

Παλαιολόγων για την κλασική παιδεία έδωσε νέα ώθηση στην ανάπτυξη της φιλοσοφίας, των επιστημών, των γραμμάτων και των τεχνών. Στην στερημένη από πλούτο, δόξα και δύναμη τελευταία περίοδο της αυτοκρατορίας, η τέχνη, και ιδιαίτερα η ζωγραφική, διαποτισμένη από την κλασική παράδοση, έφτασε στο απόγειό της. Άρα, για την πρόοδο στις τέχνες και τον πολιτισμό, δεν είναι απαραίτητες προϋποθέσεις η οικονομική και η πολιτική ισχύς.

Στις πολυεθνικές κοινωνίες, όπου τα μέλη μιας κυρίαρχης εθνότητας απολαμβάνουν διάφορα προνόμια εις βάρος άλλων εθνοτήτων, οι μειονότητες για να μπορέσουν να επιβιώσουν πρέπει να έχουν περισσότερα προσόντα και να εργάζονται πιο σκληρά από την πλειοψηφία. Έτσι, στα επαγγέλματα που απαιτούν πανεπιστημιακή εκπαίδευση, οι Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είχαν μεγαλύτερο ποσοστό από το ποσοστό τους στον πληθυσμό της χώρας. Π.χ. στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι 12 γιατροί που είχαν ιδιωτικά ιατρεία στην Αδριανούπολη ήταν όλοι Έλληνες. Το ίδιο και οι 103 από τους 125 γιατρούς, οι 35 από τους 50 φαρμακοποιούς και οι 37 από τους 65 δικηγόρους της Σμύρνης. Άρα, στις τέχνες και τις επιστήμες δεν έχει τον πρώτο λόγο η δημογραφική υπεροχή.

Η ομογένεια της Πόλης έχει την βαριά ευθύνη να στελεχώνει με ανθρώπινο δυναμικό το Πατριαρχείο, τα σχολεία, τους συνδέσμους και

τα διοικητικά συμβούλια των κοινοτήτων της. Σύμφωνα με ανάρτηση του Συνδέσμου Υποστήριξης των Ρωμαϊκών Κοινοτικών Ιδρυμάτων (ΣΥΡΚΙ για συντομία) στο διαδίκτυο, λειτουργούν στην Πόλη 81 εκκλησίες, 30 αγιάσματα, 10 Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές μονές, 5 σχολεία με περίπου 250 μαθητές, 63 βακούφια και 22 σύλλογοι – σύνδεσμοι. Το πληθυσμιακό δυναμικό της όμως είναι μονάχα 2.500 άτομα. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν και 1.000 περίπου Έλληνες, που προέρχονται είτε από την Ελλάδα είτε από άλλα μέρη της Ευρώπης και βρίσκονται στην Πόλη ως φοιτητές, μεταπτυχιακοί σπουδαστές, στελέχη πολυεθνικών, επιχειρηματίες κλπ. Είναι οι λεγόμενοι «Νεοπολίτες», οι οποίοι μέχρι στιγμής δεν έχουν ενσωματωθεί σε ικανοποιητικό βαθμό στην ομογένεια. Όπως όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα, έτσι και η Κωνσταντινούπολη πάντα δεχόταν εποίκους από την ευρύτερη ενδοχώρα της. Οι πρώτες επαφές ήταν δύσκολες, οι πρώτοι μετανάστες δημιουργούσαν μικρές κλειστές κοινότητες, αλλά μια γενιά αργότερα όλοι αισθάνονταν ότι είναι ισότιμα μέλη της ομογένειας. Επιθυμούμε και ελπίζουμε να επιτύχει αυτή η ενσωμάτωση και να εμπλουτιστεί το ανθρώπινο δυναμικό της συρρικνωμένης πληθυσμιακά ομογένειας με τα νέα και υψηλού μορφωτικού επιπέδου αυτά στελέχη.

Στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή των Ρωμιών της Πόλης κυρίαρχη θέση κατέχει το Πατριαρχείο. Αν και ασχολείται κυρίως με

εκκλησιαστικά, διοικητικά και οργανωτικά θέματα έχει και πολύ πλούσια πολιτιστική προσφορά. Υποστηριζόμενο από το διεθνές κύρος του, διοργανώνει συνέδρια, ημερίδες, εκθέσεις, συναυλίες και διαλέξεις υψηλού επιπέδου. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του σε περιβαλλοντικά θέματα που συνδέεται άμεσα με τον προκαθήμενό του έχει μεγάλη διεθνή απήχηση. Η βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης συγκεντρώνει ερευνητές από όλο τον κόσμο και στις φιλόξενες αίθουσες της Σχολής διοργανώνονται συνέδρια, συναυλίες και εκθέσεις. Αλλά η συμβολή του Πατριαρχείου στα πολιτιστικά δρώμενα της Πόλης δεν μπορεί να αναλυθεί στα στενά περιθώρια μιας σύντομης εισήγησης.

Το 2003 άνοιξε τις πύλες του στο κοινό το Σισμανόγλειο Μέγαρο. Το επιβλητικό κτήριο της Λεωφόρου Ιστικλάλ στεγάζει την βιβλιοθήκη του Μελέτιου Σακκουλίδη. Η πολύτιμη αυτή συλλογή βιβλίων είναι προσβάσιμη σε όλους τους ερευνητές και σε κάθε ενδιαφερόμενο μέσω ενός ηλεκτρονικού καταλόγου στο Διαδίκτυο. Εδώ παραδίδονται δωρεάν μαθήματα ελληνικών και πραγματοποιούνται εκθέσεις ζωγραφικής, παρουσιάσεις βιβλίων, φωτογραφίας, αλλά και κινηματογραφικές προβολές και συναυλίες.

Το 2012 ανακαινίστηκε και άρχισε να λειτουργεί ως πολιτιστικό κέντρο η Αστική Σχολή του Γαλατά. Φιλοξενεί εκθέσεις ζωγραφικής, διαλέξεις και συναυλίες όλο τον χρόνο. Έχουν βρεθεί χορηγοί για την

αναδιαμόρφωση του κτηρίου, σύμφωνα με την οποία θα γίνει πολύ πιο λειτουργικό, θα αποκτήσει αυτοχρηματοδότηση και θα μπορεί να διοργανώνει ταυτόχρονα πολλές εκδηλώσεις.

Κοινότητες της Πόλης όπως το Νιχώρι, το Σταυροδρόμι, το Μακροχώρι και το Μεσοχώρι έχουν πλούσια πολιτιστική δράση. Θα ήθελα να αναφερθώ ιδιαίτερα στις εκδηλώσεις για τον Καβάφη και τα πρόσφατα Θεοφάνεια που διοργάνωσε το Νιχώρι και είχαν μεγάλη επιτυχία. Επίσης δύο εκδηλώσεις του Συνδέσμου Αποφοίτων Ζωγραφείου συνέβαλαν πολύ στην δημιουργία θετικής εικόνας για την ομογένεια. Αναφέρομαι στο διεθνές συνέδριο «Οι Ρωμιοί της Πόλης– Το Παρόν και το Μέλλον» που διεξήχθη στο ξενοδοχείο Hilton το 2006 και την έκθεση «Ρωμιοί Αρχιτέκτονες της Πόλης στην περίοδο του εκδυτικισμού» που παρουσιάστηκε το 2010 και το 2011 σε πολλές πόλεις της Τουρκίας, της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Και τα σχολεία μας διοργανώνουν συνέδρια, ημερίδες, διαλέξεις και εκθέσεις. Οι μαθητές τους συμμετέχουν και βραβεύονται σε διαγωνισμούς. Εργάζομαι στο Ζωγράφειο Λύκειο και ως εκ τούτου γνωρίζω καλύτερα τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνει και συμμετέχει το σχολείο μου. Δεν θα αναφερθώ αναλυτικά σε αυτές, αλλά θέλω να επισημάνω ότι το πρόγραμμα εκδηλώσεων της σχολικής χρονιάς 2018 – 2019 εκτείνονταν σε 6 πυκνογραμμένες σελίδες και περιείχε 39 εκδηλώσεις. Ιδιαίτερη μνεία χρειάζεται το «Διεθνές

Μαθητικό Λογοτεχνικό Συνέδριο» που διοργανώθηκε για 7^η συνεχή χρονιά σε συνεργασία με τα Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη της Θεσσαλονίκης. Συμμετείχαν πάνω από 20 διακεκριμένα λύκεια της Πόλης, της Ελλάδας και της Κύπρου. Οι παρουσιάσεις κάθε σχολής πλαισιώθηκαν με εισηγήσεις επιφανών ακαδημαϊκών και λογοτεχνών. Γνωρίζω πολλούς επώνυμους λογοτέχνες, που κανονίζουν από τώρα τα προγράμματά τους, περιμένοντας πρόσκληση συμμετοχής για το επόμενο συνέδριο. Φέτος, το 8^ο συνέδριο είναι αφιερωμένο στον Γιάννη Ρίτσο και θα διεξαχθεί στην σχολή μας τον Απρίλιο. Σας συστήνω ανεπιφύλακτα να έλθετε να το παρακολουθήσετε. Θα είναι μια αξέχαστη εμπειρία.

Σας ανέφερα τον αριθμό των πολιτιστικών εκδηλώσεων ενός μονάχα σχολείου και παρουσίασα περιληπτικά μια από αυτές. Φανταστείτε πόσες εκδηλώσεις πραγματοποιούνται σε όλα τα σχολεία, σωματεία και ιδρύματα της Πόλης. Δυστυχώς όμως δεν γίνεται η συστηματική καταγραφή τους και έτσι δεν είναι ευρύτερα γνωστές. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν για αυτές μονάχα αποσπασματικές αναφορές σε περιοδικά, σε εφημερίδες και στο διαδίκτυο. Δεν υπάρχει πουθενά ένας συγκεντρωτικός κατάλογός τους, με μια έστω και περιληπτική παρουσίασή τους. Είναι κρίμα να ξεχνιούνται μέσα σε λίγους μήνες τόσο αξιόλογες προσπάθειες και να πηγαίνει χαμένος τόσο κόπος. Θα πρότεινα να ανατεθεί σε κάποιον φορέα να

καταγράφει υπεύθυνα και αναλυτικά όλες τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην Πόλη, για να μπορούν να έχουν οι ενδιαφερόμενοι άμεση πρόσβαση σε αυτές.

Η ομογένεια είναι διασπαρμένη σε δεκάδες συλλόγους, σωματεία και ιδρύματα. Όταν όμως χρειάζεται να εκπροσωπηθεί κάπου, όταν κάποιος ερευνητής θέλει να μάθει κάτι για μας δημιουργείται μεγάλο πρόβλημα. Δεν υπάρχει κάποιος φορέας που να εκπροσωπεί και να παράσχει υπεύθυνα πληροφορίες για την Ρωμιοσύνη και την ιστορία της. Τα τελευταία χρόνια έγιναν κάποια βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Η ΟΙΩΜΚΩ και ο ΣΥΡΚΙ εκτός από το πολυδιάστατο έργο που προσφέρουν, είναι συνάμα και σημείο αναφοράς για κάθε τι που έχει σχέση με την Ρωμιοσύνη. Ερευνητές, μεταπτυχιακοί φοιτητές και δημοσιογράφοι μπορούν να αποταθούν σε αυτούς για τις πρώτες πληροφορίες και τις πρώτες επαφές. Η καταγραφή δεδομένων και η γραμματειακή υποστήριξη όμως είναι δουλειές χρονοβόρες και κουραστικές. Δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν μονάχα με εθελοντική εργασία. Οι κοινότητά μας έχει και μπορεί να βρίσκει πόρους για πολύ δαπανηρές επισκευές ακινήτων. Προτείνω να διαθέσει και τα ελάχιστα χρήματα που χρειάζονται για να προσλάβει επαγγελματίες για την καταγραφή δεδομένων και την παροχή ενημέρωσης.

Η ζωή στον 21^ο αιώνα είναι πολύ γρήγορη και η επικαιρότητα εναλλάσσεται με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Η ανθρωπότητα έχει πολλά προβλήματα και κάθε καινούριο πρόβλημα σπρώχνει τα παλαιότερα στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Πρέπει συνέχεια να υπενθυμίζεις την ύπαρξή σου, γιατί μόλις ξεχαστείς παύεις να υπάρχουν. Ιδιαίτερα στην Πόλη, η κοινότητα μας ενώ κάποτε αριθμούσε 310 χιλιάδες μέλη, μέσα σε σύνολο ενός εκατομμυρίου κατοίκων, αποτελεί σήμερα ένα απειροελάχιστο ποσοστό του πληθυσμού της ιδιαίτερής μας πατρίδας. Πρέπει με κάθε τρόπο να κάνουμε αισθητή την παρουσία μας. Υπάρχουν πολλοί σύγχρονοι τρόποι προβολής, αλλά μια παλιά εφεύρεση τουλάχιστον 6.000 χρόνων, η γραφή, συνεχίζει να έχει κύρος και αποτελεσματικότητα. Ότι καταγράφεται στα βιβλία μένει για πάντα εκεί και είναι στην διάθεση αυτών που θέλουν να το μελετήσουν. Θα ήθελα να αναφερθώ σε ένα χώρο που γνωρίζω σχετικά καλά, γιατί του έχω αφιερώσει πολύ εργασία και πολύ χρόνο. Θα σας μιλήσω για τις εκδόσεις και ιδιαίτερα για την εκδοτική βιομηχανία της Τουρκίας.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Εκδοτών, στην Τουρκία εκδίδονται κάθε χρόνο 60.000 τίτλοι και περίπου 400 εκατομμύρια βιβλία, τα μισά των οποίων διανέμει δωρεάν στα σχολεία το Υπουργείο Παιδείας. Το 2017 η λιανική αγορά βιβλίου ανήλθε στο 1 δισεκατομμύριο 600 εκατομμύρια δολάρια. Δεν μπόρεσα να βρω τα

αντίστοιχα μεγέθη για την Ελλάδα. Πάντως σύμφωνα με εκτιμήσεις εκδοτών, μετά την οικονομική κρίση οι τίτλοι νέων βιβλίων έχουν πέσει στους 6 – 7.000 και ο καθαρός κύκλος εργασιών από τις πωλήσεις βιβλίων, σύμφωνα με στοιχεία της Ομοσπονδίας Ευρωπαϊκών Εκδοτών (Federation of European Publishers - FEP), κυμαίνεται γύρω στα 150 εκατ. ευρώ την τελευταία πενταετία.

Δεν θέλω να σας κουράσω με αριθμούς, αλλά το 10 % περίπου των εκδόσεων στην Τουρκία είναι μεταφράσεις. Κάθε χρόνο εκδίδονται ή επανεκδίδονται από τα αρχαία και τα νέα ελληνικά περίπου 40 βιβλία και τα ελληνικά είναι η 14^η περισσότερο μεταφρασμένη στα τουρκικά ξένη γλώσσα. Σύμφωνα με έναν κατάλογο που συνέταξα το 2013 έχουν μεταφραστεί από τα νεοελληνικά λίγο περισσότερα από 300 βιβλία. Εδώ χρειάζεται να αναφερθώ με αγάπη και ευγνωμοσύνη στον εκδοτικό οίκο Belge Yayıncılık, ο οποίος μετέφρασε και εξέδωσε πάνω από 40 νεοελληνικούς τίτλους. Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε και πολλά βιβλία με θέμα τους Ρωμιούς της Πόλης, γραμμένα στα τουρκικά από ομογενείς και Τούρκους συγγραφείς.

Νέα και πληροφορίες σχετικά με τους Ρωμιούς της Πόλης, μετέδιδαν στην Τουρκία μονάχα τουρκικοί εκδοτικοί οίκοι, περιοδικά και εφημερίδες. Τα τελευταία χρόνια προστέθηκαν σε αυτούς και τα αρμένικα έντυπα Agos και Paros. Τώρα όμως έχουμε και τον δικό μας εκδοτικό οίκο. Σύμφωνα με ανάρτησή του στο διαδίκτυο: «Ο

ανεξάρτητος εκδοτικός οίκος «Ιστός» ιδρύθηκε το 2011 με πρωτοβουλία μελών της Ρωμαίικης κοινότητας της Πόλης και βασικό στόχο την προώθηση έργων σχετικών με την Πολίτικη ιστορία, τον πολιτισμό και το σύγχρονο αστικό βίο. Αναβιώνοντας μια πλούσια, εγχώρια, εκδοτική παράδοση, ύστερα από διακοπή μισού περίπου αιώνα, ο «Ιστός» φιλοδοξεί να αντικαταστήσει το υπάρχον «πνεύμα νοσταλγίας» για τους Ρωμιούς με μια ουσιαστική και σύγχρονη πολιτιστική παραγωγή.» Εκδίδει βιβλία στα ελληνικά και τα τουρκικά και κάνει κινηματογραφικές παραγωγές ταινιών μικρού και μεγάλου μήκους. Το στέκι του απέναντι από τον Σύλλογο του Πέρα είναι ένας προσφιής τόπος συγκέντρωσης νέων. Εδώ παραδίδονται μαθήματα ελληνικών και κάνει τις πρόβες της η χορωδία του εκδοτικού οίκου. Ο Ιστός κατάφερε να φέρει σε επαφή τους νέους της ομογένειας με Τούρκους και Ελλαδίτες που αγαπούν την Πόλη και την ρωμαίικη πολιτιστική παράδοση. Χρειάζεται και αξίζει την υποστήριξη και την αγάπη μας.

Τελειώνοντας την ομιλία μου θα ήθελα να σας δώσω κάποια σύντομα παραδείγματα σχετικά με την συμβολή των βιβλίων στην προβολή του πολιτισμού μας. Σήμερα κυκλοφορούν στην Τουρκία 59 διαφορετικές μεταφράσεις της «Απολογίας» και της «Πολιτείας» του Πλάτωνα. Οι ετήσιες πωλήσεις των 15 μεταφράσεών μου από την κλασική γραμματεία είναι γύρω στις 70.000 αντίτυπα. Ξένοι

καλλιτέχνες, ακαδημαϊκοί και λογοτέχνες μου ζητούν συνεργασία σε θέματα σχετικά με τον Καβάφη, τον Σεφέρη, την πρόσφατη ιστορία της Πόλης και της Μικρασίας και γενικότερα με βιβλία που μετέφρασα ή έγραψα. Με μεγάλη μου χαρά βλέπω όλο και συχνότερα σε ακαδημαϊκές και λογοτεχνικές εκδόσεις, παραπομπές στα βιβλία μου και ειδικά στο *«Ελληνικές κοινότητες της Μικρασίας και της Θράκης στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.»* Το 2012 ανέβηκε στην μεγάλη οθόνη η ακριβότερη κινηματογραφική παραγωγή της Τουρκίας, *“Fetih 1453”* με κόστος παραγωγής 17 εκατομμύρια δολάρια. Περιείχε πολλές ιστορικές ανακρίβειες και αρκετές προσβλητικές αναφορές στον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμά μας. Στην *Hürriyet* δημοσιεύθηκε μια κριτική που ανέφερε τα εξής: *«Όσοι θέλουν να μάθουν ιστορία από τον κινηματογράφο θα απολαύσουν μονάχα φθηνή ρητορική. Η Ιστορία του Κριτόβουλου του Ίμβριου με την αμεροληψία που την διακρίνει δεν μας μαθαίνει μονάχα την Άλωση, αλλά μας γνωρίζει και άγνωστες πτυχές από την προσωπικότητα του Πορθητή. Η Ιστορία του Κριτόβουλου, είναι το σημαντικότερο βιβλίο του πρώτου εξαμήνου του 2012 και ίσως όλης της χρονιάς.»*

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, παρατηρείται μια έντονη κινητικότητα στην ομογένεια της Πόλης. Οι λίγοι αλλά αμέτρητοι –κατά τον Πατριάρχη Αθηναγόρα– Ρωμιοί παράγουν, δυσανάλογα μεγάλο και

σημαντικό για τα δημογραφικά τους δεδομένα πολιτιστικό προϊόν. Η προβολή της ιστορίας και του πολιτισμού μας θα έχει σίγουρα θετικές συνέπειες στην καθημερινότητά μας και πρέπει όλοι μας να βοηθήσουμε όσο μπορούμε να συνεχιστεί η τάση αυτή.

“Η Σημασία της Κοινοτικής Οργάνωσης της Ρωμιοσύνης: Η περίοδος μετά από τα Σεπτεμβριανά και οι σημερινές προκλήσεις”.

Ομοτ. Καθ. Νικόλαος Ουζούνογλου

Σεβαστοί πατέρες, εκλεκτική ομήγουρης,

Αποτελεί σημαντικό ερώτημα, το πώς η Ρωμαίικη Κοινότητα δεν κατέρρευσε από την μείζονος κλίμακας Πογκρόμ της 6-7 Σεπτεμβρίου 1955. Από διάφορους συγγραφείς έχουν διατυπωθεί ποικίλες απόψεις όπως: η μετεμφυλιακή Ελλάδα που δεν ήταν ελκυστικός προορισμός εκείνη την εποχή, ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο υπό την ηγεσία του μακαριστού Πατριάρχη Αθηναγόρα προσπάθησε να αποτρέψει την μαζική φυγή των Ρωμιών.

Οι απόψεις αυτές είναι εν μέρει αληθείς, όμως δεν μπορούν να δικαιολογήσουν το μικρό ποσοστό της φυγής του (10%) αλλά και τη δράση της Ομογένειας να ανασυγκροτηθεί, ανοικοδομώντας τις καταστραμμένες εκκλησίες, τα ιδρύματα, τους χώρους εργασίας και τις οικίες. Εξετάζοντας τις εργασίες αυτές τις αναστηλώσεις, εύκολα καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα, ότι ο κύριος μηχανισμός στην διαδικασία αυτή υπήρξε η λειτουργία της **Κοινοτικής παράδοσης** στην Κωνσταντινούπολη την περίοδο 1955-63.

Τι είναι η Κοινοτική Οργάνωση;

Αποτελεί την μετεξέλιξη της αρχαίας παράδοσης της εκκλησίας του δήμου που απόκτησε ευρύτητα στη διάρκεια του Βυζαντίου και παρά τις πολλές δυσκολίες και εμπόδια, διατηρήθηκε και την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Η Κοινοτική Οργάνωση βασιζόταν στην οργανική συγκρότηση της γεωγραφικής συνύπαρξης των σχολείων, της εκκλησίας και των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων. Σήμερα όπου και αν βρεθεί κάποιος στην Μικρά Ασία κατά με την επίσκεψη του, στις ερειπωμένες τις περισσότερες φορές, εκκλησίες, βλέπει την συνύπαρξη των προαναφερθέντων ιδρυμάτων. Η διοίκηση των Ιδρυμάτων αυτών παραδοσιακά γινόταν από αιρετά μέλη της Κοινότητας. Η μακρά αυτή παράδοση στην Μ. Ασία διατηρήθηκε μέχρι των Μικρασιατική καταστροφή ενώ καταργήθηκε στην ελεύθερη Ελλάδα το 1833 με το πρώτο διάταγμα της Αντιβασιλείας, μετά από τη δολοφονία του Καποδίστρια.

Σε πολλές κρίσιμες στιγμές της Ιστορίας του Γένους, η χρησιμότητα της Κοινοτικής Οργάνωσης αποδείχθηκε αδιαμφισβήτητα, όπως η μεγάλη πρόοδος κατά τη χρονική διάρκεια μεταξύ των ετών 1856-1876, που επέτυχαν οι Ελληνορθόδοξες Κοινότητες παντού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η Κοινοτική Οργάνωση θεσμοθετήθηκε στο επίπεδο όλου του Ρωμαϊκού πληθυσμού με την έκδοση των Εθνικών Κανονισμών την εποχή του Σουλτάνου Αμβδουλμετζίτ το 1862. Με το διάταγμα αυτό συγκροτήθηκε το Μικτό Εθνικό Συμβούλιο με μέλη κληρικούς και λαϊκούς. Με την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης (24.7.1923), απομακρύνθηκαν τα κληρικά μέλη του Μικτού Συμβουλίου και λειτούργησε για δύο χρόνια , σε υποτυπώδη μορφή, με μόνο τα λαϊκά μέλη. . Όμως στα πλαίσια των διωκτικών μέτρων κατά της Ομογένειας της Πόλης, που άρχισαν να εφαρμόζονται αμέσως μετά από την Συνθήκη της Λωζάνης από την Κυβέρνηση της Τουρκίας, το Εθνικό Συμβούλιο καταργήθηκε το 1925 δια της βίας. Ωστόσο μέχρι το 1962, στην Κοινοτική οργάνωση των Ρωμιών της Πόλης διατηρήθηκε ο συντονιστικός φορέας, γνωστή ως η Κεντρική Εφορεία των Μειζόνων Ιδρυμάτων (το Ίδρυμα Βαλουκλή, το Ορφανοτροφείο της Πριγκήπου, η Μεγάλη του Γένους Σχολή, το Ιωακείμειο Παρθεναγωγείο και η Ζάππειος Σχολή). Ο συντονιστικός αυτός φορέας καταργήθηκε το 1962, μια από τις πρώτες πράξεις της Επιτροπής επί Μειονοτήτων που ιδρύθηκε το 1962 παρά του Πρωθυπουργικού γραφείου της Τουρκίας και διατηρήθηκε μέχρι το 1964.

Πως λειτούργησε η Κοινοτική δομή αμέσως μετά από τα Σεπτεμβριανά.

Οι πηγές που μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό , είναι κυρίως το Αρχείο Ανθέμιο στην ιστοσελίδα του Ιστορικού Αρχείου του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ο τύπος της εποχής (Ομογενειακός και Τουρκικός) καθώς επίσης το δημοσιευμένο το 2005 μνημειώδες βιβλίο του αείμνηστου Σπύρου Βρυώνη για τα Σεπτεμβριανά υπό τον τίτλο “Ο Μηχανισμός της Καταστροφής: Το Τουρκικό Πογκρόμ της 6^{ης} -7^{ης} Σεπτεμβρίου 1955 και ο Αφανισμός της Ελληνικής Κοινότητας της Κωνσταντινούπολης”.

Η πορεία των πραγμάτων μετά από την 7/9/1955.

Εκτός από τις τρεις πηγές που αναφέρθηκαν λίγο πριν, σημαντικό ρόλο παίζει στην προσπάθεια μας να κατανοήσουμε το θέμα μας, είναι η προφορική ιστορία από τους αυτόπτες μάρτυρες.

Εγώ έζησα τα γεγονότα του 1955 σε περιορισμένο βαθμό επειδή η κατοικία μας ήταν, σχετικά απομακρυσμένη, στην περιοχή της Χαλκηδόνας. Ωστόσο οι αφηγήσεις την αμέσως επόμενη περίοδο έχουν χαραχθεί έντονα στην μνήμη μου. Εκείνο που είχε κάνει εντύπωση στους μεγαλύτερους μας ήταν ότι οι περισσότεροι Τούρκοι ήξεραν ότι θα συμβεί το γεγονός – όχι ίσως στην έκταση που έγινε – αλλού ουδείς - κανένας δεν το ομολόγησε σε κάποιο μη-Μουσουλμάνο, ακόμα και εάν

ήταν στενός του φίλος. Το άλλο που είχε επίσης κάνει εντύπωση ήταν ότι, μέσα στα ερείπια οι Ρωμιοί στα καταστήματα τους προσπαθούσαν να λειτουργήσουν ξανά. Επίσης, είχε κάνει εντύπωση σ' όλους το άρθρο του Ρ. Ουλούναϊ στην εφημερίδα Milliyet που έλεγε: "Αυτοί (οι Ρωμιοί) είναι τόσο ικανοί που αν τους βάλεις σ' ένα ξερονήσι σε λίγο θα το πρασινίσουν και για αυτό το λόγο θα ξανασταθούν στα πόδια τους".

Ας έλθουμε όμως στο κυρίως θέμα μας που είναι όπως λειτούργησαν οι μηχανισμοί του Κοινοτικού Συστήματος από την επομένη του τρομερού Πογκρόμ της 6^{ης} -7^{ης} /9/1955.

Διαπιστώνουμε από τα αρχεία ότι μόλις 10 μέρες μετά από την Μεγάλη Πρωτοσυγκελία του Οικουμενικού Πατριαρχείου στάλθηκε εγκύκλιος προς όλα τα Ελληνορθόδοξα Βακούφια με τον τίτλο "Οδηγία επί του τρόπου εξακριβώσεως και του καθορισμού των κατά Κοινότητας ζημιών". Στο έγγραφο αυτό που το παραθέτουμε δίνονται οδηγίες προς τους αποδέκτες. Σε άλλο έγγραφο της 14/9/1955 το Πατριαρχείο προτρέπει τις Εφορείες να προκαταλάβουν τους μισθούς στον κλήρο, στους ψάλτες, νεωκόρων και άλλων υπαλλήλων που εργάζονται στα ευαγή ιδρύματα.

Επίσης, στο ίδιο έγγραφο καλούνται οι Εφορείες: "Προσφορά αυτοίς εκ του Κοινοτικού Ταμείου επίσης εκτάκτων βοηθήματος προς επούλωσιν των τυχόν γενόμενων αυτοίς ζημιών". Ακολουθεί με ημερομηνία 11/10/1955 απόφαση της Αγίας και Ι. Συνόδου σε μορφή

εγκυκλίου με τον τίτλο “ΟΔΗΓΙΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΣ και του ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ των ΚΑΤΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΖΗΜΙΩΝ”. Επίσης, παραθέτουμε το κείμενο αυτούσιο.

Η μελέτη των Αρχείων για τις Κοινότητες Σταυροδρομίου, Ταταούλων, Τσενγκελικοϊ και Χασκιοϊ (Πικριδίου) που διαθέτουν μεγάλο αριθμό αρχειακού υλικού, αποδεικνύει τη συστηματική λειτουργία του Κοινοτικού Συστήματος στην Πόλη. Οι διοικήσεις των Κοινοτήτων σε σύντομο χρονικό διάστημα συμπληρώνουν πίνακες των καταστροφών (ακίνητες και κινητές περιουσίες) με συστηματικό τρόπο.

Οι αιτήσεις για αποζημίωση υποβαλλόταν στην “Επιτροπή Βοηθημάτων” υπό Προεδρεία του Halis Kayner. Ωστόσο η υποβολή γινόταν όχι απευθείας αλλά διαμέσου μιας Ομογενειακής Επιτροπής “6-7 Eylül hadiseleri dolayisile kilise ve Müessesati Hayriyede vukua gelen hasarların tamir ve telafisi için teşkil edilen Heyet” (Επιτροπή που συγκροτήθηκε για την επισκευή των ζημιών και της αποκατάστασης που προκλήθηκαν από τα γεγονότα της 6-7 Σεπτεμβρίου σε εκκλησίες και ευαγή ιδρύματα). Καθήκον της Επιτροπής αυτής ήταν να συγκεντρώσει όλες τις επιμέρους αναφορές από τις Κοινότητες και να τις διαβιβάσει στην Κρατική Επιτροπή.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΤΟΠΥΓΓΑΛΙΑ

Αριθ. Πρωτ. 2128.-

Τῆς Ἐπιτεμῆς Κεντρικῆς Ἐφορείας τῆς Κοινότητος
Σταυροδραμίου

Σεπτῆ ἐντολῆ, διαβιβάζομεν ὑμῖν τὴν βαθεῖαν Πατριαρχικὴν
συμπάθειαν καὶ τὴν πατρικὴν προτροπὴν ὅπως ἐκ τοῦ Κοινοτικοῦ
Ταμεῖου καταβληθῆ :

1ον) Προκαταβολικῆς ἢ μισθοδοσίας τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ
'Ι. Φλήρου, Ἱεροφαλτῶν, Διδασκαλικοῦ Προσωπικοῦ, νεωκόρων καὶ ἄλ-
λων ὑπαλλήλων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν δημιουργηθεισῶν αὐτοῖς
ἀναγκῶν.

2ον) Προσφορὰ αὐτοῖς ἐκ τοῦ Κοινοτικοῦ Ταμεῖου ἐπίσης ἐκτά-
κτου βοηθήματος πρὸς ἐκούλωσιν τῶν τυχόν γενομένων αὐτοῖς ζη-
μιῶν.

Διαβιβάζοντες ὑμῖν τὴν ἴσταν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν, παρα-
καλοῦμεν ὅπως ἐγγράφως γνωρίσητε τῇ Ἐπιτεμῆτι τὸ πόρισμα
τῶν ἐνεργειῶν ὑμῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῆ 14ῃ Σεπτεμβρίου 1955

Πρωτοπυγγαλίας Ἀμὲν Πιστῶς

ΟΔΗΓΙΑΙ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΗΜΙΩΝ

Αποφάσι της Αγίας και Ἱ. Συνόδου, μετὰ γνωμάσεων τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχίων, ἡ διαπίστωσις καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς, Νεκροταφεία, Ἀγίασματα, Πρεσβυτήρια, Κελλία, Αἰθούσας, Γραφεῖα, Συναξία, Καταστήματα, Οἰκίας καὶ λοιπὰ Κοινωτικά Ἐδρῆματα καὶ κτίρια τῆς τοῦ Ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν παρακειμένων Ἱ. Μητροπόλεων, δίδει διευκρινισθῆναι ὡς ἑξῆς :

Α.— Πῶς ἀνάγει τὰ ἐπισκοπικὰ πλῆθῆ ἢ ἰσχυρία αὐτῶν.

Β.— Διὰ τῆν ἐνέργειαν τῆς ἰσχυρίας ταύτης ἐν μὲν ταῖς Περιφερείαις τῆς Ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς παρεκλήθησαν καὶ ἀνάθεον ἐπιχειρήσας, ὅπως ἐπισκοπῶσι, Συναξίαι Μητροπολίτων, ἴσται :

α) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡσαυκίας ἐν τῇ Περιφερείᾳ Βασίλειον.

β) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Εἰρηναίου ἐν τῇ Περιφερείᾳ Στανουπόλεως.

γ) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάρδων ἐν τῇ Περιφερείᾳ Γαλιτά.

δ) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰωνίου ἐν ταῖς Περιφερείαις Κορινθίου, Τριφυλίου, μέχρι Κοζῆ, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἱ. Μονῆς Βυλακῆ.

ε) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ροδοπίας ἐν τῇ Περιφερείᾳ Κωνσταντινῶν — Φερίας — Χασιαν.

στ) Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδέλφειας καὶ Ἰωνίου ἐν τῇ Περιφερείᾳ Μοσχίου — Ἐθιρινάκων.

Οἱ ὡς ἄνω Σεβ. Συναξίαι Μητροπολίτων θὰ προεδρεύουσι τῶν ἐπι ταύταις Ἐπιτροπῶν ἐν ἐκείνῃ Κοινότητι, θὰ ἔχουσι δὲ ὡς βοηθοὺς τοὺς ἑκείνης τῶν Περιφερειῶν τοῦτων.

Γ.— Οἱ δὲ Σεβ. Μητροπολίται τῶν παρακειμένων Ἱ. Μητροπόλεων θέλουσι μερηνύειν διὰ τὰς Κοινότητας τῶν Ἐπαρχιῶν αὐτῶν.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πρωτευμένηων ἀπαράδειται καὶ τὴν διαπίστωσιν τῶν ἰσχυριῶν ὁρίων εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῶν Νήσων καὶ τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χαλκίδος.

Πρὸ τῆς ἐνέργειας τῆς ἰσχυρίας, ὁ οἰκίος Σεβ. Μητροπολίτης καλεῖ διὰ τοῦ Ἐπίσκοπου τῆς Περιφερείας εἰς Κεντρικὴν Γραφεῖαν ὅσας τὰς Ἐπιτροπὰς τῆς Περιφερείας αὐτοῦ εἰς κακὴν ἀνοδοῖαν καὶ δίδει τὰς γενικὰς κατευθύνσεις, παρεκλήθη δ' ἑκείνα ἐκ τοῦ ἀνεγγυῆς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν.

Δ.— Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐν ἐκείνῃ Κοινότητι ἀποτελεῖται ἀπὸ :

α) Τὸν Ἀρχιεπίσκοπὸν ἢ Ἱ. Προϊστάμενον.

β) Τὸν Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τῆς Κοινωτικῆς Ἐπιτροπῆς.

γ) Τὴν Πρόεδρον τῆς Φιλοκήρου Ἀδελφότητος.

δ) Τὸν Πρόεδρον τοῦ Μορφωτικοῦ Συνδέσμου.

ε) Ἐνα Ἀρχιεπίσκοπον, ἢ Μητροπολίτην, τὸν ὁποῖον θὰ εἴρη ἢ ἴδια ἢ Ἐπιτροπὴ. Εἰς περιπτώσειν, καθ' ἣν δὲν ἔχει τοιοῦτον, θὰ ζητηθῆ ἐκ τῶν Πατριαρχίων.

στ) Αἱ Ἐπιτροπὴ θὰ διαπιστώσουσι καὶ θὰ προεδρεύουσι τὰς ἰσχυρίας εἰς ἐπὶ ταύταις πλῆθῆ δὲ ἑκαστὸν κτίριον ἑαυτῶν.

Εἰδικῶς διὰ τοὺς Ἱ. Ναοὺς ἡ καταγραφή θὰ γίνῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μερῶν αὐτοῦ, ἴσται : Ἱ. Βήματος, Σουλῆ, Κερίου Ναοῦ, Λαζαροῦ καὶ Ἀρσενικοῦ Κλίτους, Γυναικείου, Νάρθηκος.

Ἡ αὐτὴ περιγραφή θὰ γίνῃ εἰς τὰ Παροικίαι καὶ Ἀγίασματα.

Στ.— Ἡ καταγραφή τῶν ἀποικισθέντων Ἱ. Ἐπαρχιῶν, Ἱ. Σκηνῶν, Σπυριῶν, Ἐξαπτερίων, Ἀρχίων, Λαγίων, Ἐκόνων καὶ ἄλλων πλῆθῶν ἀπαιτημένων πρέπει νὰ γίνῃ καὶ περιγραφικῶς, ἴσται : Ἐκὼν Πατριαρχίας, διαπίστωσιν... Ἔργον τοῦ (...) αὐτοῦς φιλολογηθῆν ἐπὶ τοῦ ἑαυτῶν.....

Ζ.— Οἱ Πίνακες φέροντι δύο στήλας διὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν τῶν καταστραφέντων. Εἰς τὴν πρώτην στήλῃν ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ καταγράψῃ τὴν τῆν κατὰ τὴν γνώσιν αὐτῆς. Εἰς τὴν δευτέραν στήλῃν θὰ καταγράψῃ τὴν τῆν ἢ ἐν τῆς Πατριαρχίας Κεντρικῆ Ἐπιτροπῆ.

Η.— Ἡ καταγραφή θὰ ἔχη εἰς βάσιν τὰ διδύκα καὶ τοὺς καταλόγους Περιουσίας τῶν Κοινότητων. Ἐὰν ἀποβλήθωσι οἱ Κατάλογοι οὗτοι καὶ τὰ διδύκα, αἱ Ἐπιτροπὴ θὰ καθολογηθῶσι ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν ἐπὶ τῶν Ἱ. Προϊσταμένων, Ἐπιτροπῶν, Νεοκρίτων καὶ ἄλλων Χριστιανῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἐν καιρῷ καταρτισθέντων ἐπὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἐπιτροπῆς Καταλόγων.

Θ.— Αἱ καταγραφαὶ αὐταί :

α) θὰ γίνωσι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς ἰσχυρίας.

β) θὰ φέρουσι ἰσχυριῶν.

γ) θὰ ἰσχυριῶσι ἐπὶ τῶν Σεβ. Ἀρχιερίων καὶ τῶν μετὰ ἐπιτροπῆς Ἐπιτροπῆς.

δ) θὰ ἐπιβληθῶσι ἀπὸ τῶν πᾶσι αὐτοῖς εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

ε) θὰ συμπληρωθῶσι καὶ θὰ μεταφρασθῶσι κατὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Τουρκικὴν.

στ) θὰ ἰσχυριῶσι καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν Σεβ. Ἀρχιερίων καὶ τῶν κατὰ Κοινότητας Ἐπιτροπῶν καὶ θὰ ἐπιβληθῶσι κατ' αὐτοῖς εἰς τὴν Σουλτανικὴν Κυβέρνησιν.

Ζ) Αἱ καταγραφαὶ δεῖν νὰ διευκρινισθῶσι μέχρι τῆς 3ης Ὀκτωβρίου, διδομένου ὅτι ἐν σπουδαίοις θέμασι πρέπει νὰ ἐπιβληθῶσι εἰς τὰ Θεολογικά Τμήματα μέχρι τῆς 5ης Ὀκτωβρίου.

Παρεμβούτος τῆς προεδρίας ταύτης θὰ ἀποβῆται ἐπιτροπῶν

Εκ τῆς Πατριαρχίας

1516
11-10-355

Istanbul 23 Ekim 1976

Yeldeğirmeni Ayı Yorgi Kilisesi
İdare Heyetine

Bayan Baylar,

6/7 Eylül hadiseleri dolayısıyla hasar gören kilise ve müstakilâtın tamiri ve zararların telâffüsüne, mevcut imkânlar dahilinde tevessül edileceğinden, aşağıda yazılı rapor ve listelerin gösterilen mühlet içinde -mutlak surette- gönderilmesi rica olunur.

Istanbul ve Mülhakatı
Bun Ortodoks Cemati
Müessesilliği

Genel Sekreter

Başkan

[Signature]

[Signature]

İstenilen rapor ve listeler

6/7 Eylül hadiseleri dolayısıyla

- 1.- Kilise ve müstakilâtı binalarında hasar vukua geldi ise bunların halihazır vaziyetlerinin tesbiti ile bir keşif raporunun gönderilmesi;
- 2.- Kilise dahil duvarlarındaki tesvinat hasara uğramışsa bunların gene halihazır vaziyetlerinin tesbiti ile bir keşif raporunun gönderilmesi;
- 3.- Kilise ve müstakilâtın sofrasında ve demirbaşında - yani stasidia, thronos, avyon, horos, ikonos, avine, sandalya ve saire gibi - hasar ve kayıp varsa bunların halihazır durumlarının tesbiti ile bir listenin gönderilmesi;
- 4.- Kilise ve müstakilâtın malcesesinde -yani (eklisiaistika skevi) vesairelerde - hasar ve kayıp varsa bunların halihazır vaziyetlerinin tesbiti ile bir listenin gönderilmesi;
- 5.- Vukua gelen hasarların telâffüsü için tamirler veya mübayaalar yapıldı ise eldeki fatura ve makbuzlara istinaden liste tanzim ve tarafımıza gönderilmesi
- 6.- Rapor ve listelerin kayıtlendirilmesi gerekir, kaymet biçilirken çimentó, demir ve kereste resmî sektör fiyatından alınacağı nazarı itibare alınmalı, diğer kaymetler piyasa fiyatları ile ayarlanmaları tavsiye olunur. Hükümetin kararı Kilise ve müstakilâtını onki hallerine getirtmektedir. Bundan dolayı rapor ve listelerde ilâveler dahil ettirilirse nazarı itibare alınmayacaktır. Rapor ve listelerin ehemmiyetle tetkik ve kontrol tabii tutulacakları ayrıca bildirilir.
- 7.- As hasar gören kilise ve müstakilâtın rapor ve listeleri enazı beş gün içinde diğerlerinin ise enazı 10 günde komisyonumuzca verilmesi.

Rapor ve listelerin tevdi edileceği adres

Galata, Büyük Balıklı Han,
BALIKLI HAN HASTANESİ İDARE HEY'ETİ 69 No.lu yatahanesi.

Bay İsmail Hakkı İsmailoğlu'na elile komisyonca gönderildi
İsmailoğlu 11/10

Όπως αναλύεται λεπτομερώς στο βιβλίου του Σ. Βρυώνη, σε σύντομο χρονικό διάστημα, η υπόθεση των αποζημιώσεων εξελίχθηκε σε Ελληνοτουρκικό ζήτημα. Την περίοδο αυτή είναι χρήσιμο να διαβάσουμε αναφορά από την Πρεσβεία των Η.Π.Α. προς τους Υπ. Εξωτερικών των Η.Π.Α. Η επικρατούσα εικόνα παρουσιάζεται γλαφυρά σε επιστολή που στάλθηκε στο State Department από την Πρεσβεία των Η.Π.Α.

Η Επιτροπή, αναγνωρίζοντας ότι δεν διέθετε επαρκείς χρηματικούς πόρους για να καλύψει πλήρως όλες τις διεκδικήσεις, έλαβε κάποιες διαδικαστικές αποφάσεις. Ανάμεσα σ' αυτές ήταν η απόφασή της να αγνοήσει όλες τις απώλειες μετρητών, χρυσού, ειδών πολυτελείας και αντικειμένων ιδιαίτερης αξίας όπως τα χαλιά και οι αντίκες. [...] Η Επιτροπή συμφώνησε να πληρώσει γενικά μόνο ένα ποσοστό κάθε απώλειας, ανάλογα με το βαθμό βοήθειας που χρειάζεται το κάθε άτομο για να ορθοποδήσει. Εξηγώντας αυτές τις αποφάσεις, ο πρόεδρος της Επιτροπής Κωνσταντινούπολης τόνισε [sic] ότι σκοπός της Επιτροπής ήταν να δώσει «βοήθεια», όχι να πληρώσει αποζημίωση, με εξαίρεση εγκεκριμένες διεκδικήσεις για ποσά μικρότερα των 10.000 τουρκικών λιρών τα οποία θα καταβάλλονταν εξ ολοκλήρου. Θύματα που διεκδικούσαν λιγότερες από 10.000 τουρκικές

λίρες όφειλαν να υπογράψουν μία απόδειξη παραίτησης από κάθε περαιτέρω διεκδίκηση αναγνωρίζοντας την καταβολή πλήρους αποζημίωσης για όλες τις απώλειες που υπέστησαν στις ταραχές, πριν [πάρουν] οποιαδήποτε αποζημίωση. Περίπου 2.000.000 τουρκικές λίρες εκταμιεύτηκαν για τη ικανοποίηση 2.250 τέτοιων αιτήσεων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ζημιές που δηλώθηκαν από την Κοινότητα Σταυροδρομίου:

Κοιμητήριο Σισλί (525 τάφοι) 269.255 Λ.Τ.

I.N. Αγίας Τριάδος 223.747 Λ.Τ.

I.N. Αγίου Κωνσταντίνου 18.958 Λ.Τ.

Σύνολο 511.440 Λ.Τ.

Τελικά η Κυβέρνηση του Αντνάν Μεντερές μέσω της Εθνοσυνέλευσης ψήφισε τον Νόμο 9247/3.1.1956:

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αρ. 9247 – 3 Ιανουαρίου 1956.

Νόμος περί καταβολής αποζημίωσης σε άτομα που υπέστησαν απώλειες κατά τη διάρκεια των ταραχών στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη στις 6/7 Σεπτεμβρίου 1955.

Νόμος 6684

Άρθρο 1. Η Κυβέρνηση είναι εξουσιοδοτημένη να καταβάλει αποζημίωση σε άτομα με πραγματική και νομική υπόσταση τα οποία υπέστησαν απώλειες κατά τη διάρκεια των ταραχών στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη στις 6/7 Σεπτεμβρίου 1955, σύμφωνα με τις αρχές τις οποίες αποδέχθηκε το Υπουργικό Συμβούλιο. Το συνολικό ποσό όμως δεν θα υπερβεί τα 60.000.000 τουρκικές λίρες.

Άρθρο 2. Οι πληρωμές με βάση το παραπάνω άρθρο θα γίνουν με γραμμάτια του δημοσίου, άτοκα και πληρωτέα εντός ενός έτους, τα οποία θα εκδοθούν από το Υπουργείο Οικονομικών.

Άρθρο 3. Γραμμάτια τα οποία δεν θα εμφανιστούν προς πληρωμή μετά από έναν χρόνο από την ημερομηνία ισχύος του Γραμματίου θα παραγραφούν προς όφελος του Υπουργείου Οικονομικών.

Άρθρο 4. Αυτός ο Νόμος θα τεθεί σε ισχύ από την ημερομηνία έκδοσής του.

Άρθρο 5. Οι διατάξεις του παρόντος Νόμου θα εκτελεστούν από το Συμβούλιο των Υπουργών.

29 Φεβρουαρίου 1956.

Οι αντικειμενικές εκτιμήσεις των ζημιών σε ιδιωτικές και κοινοτικές περιουσίες ήταν 100 εκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α. της εποχής, δηλαδή 1 δισεκατομμύρια τουρκικές λίρες. Επομένως επίσημα καλύφθηκε το $60/100=6\%$ των ζημιών. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται

και για τις καταστροφές στα Κοινοτικά κτίρια. Για να εξακριβωθεί σε ποιο βαθμό οι Κοινότητες ξόδεψαν από ίδιους πόρους – κυρίως δωρεές των Ομογενών – πρέπει να μελετηθούν οι μηνιαίοι ισολογισμοί των Κοινοτήτων. Ως ενδεικτική περίπτωση μελετήσαμε τα αρχεία που προέρχονται από τον Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου Ταταούλων για την περίοδο 1/1/1957 -31/12/1959. Για τα έξοδα επισκευών στον αναφερόμενο Ι. Ναό δίνονται τα εξής στοιχεία εξόδων:

Έτος	Ποσό Εξόδων (Λ.Τ.)
1957	113.050
1958	78.931
1959	10.617
Σύνολο	202.598

Στο ίδιο αρχείο του Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου βρίσκεται απόδειξη είσπραξης για επιχορήγηση από τη Διεύθυνση Βακουφίων ύψος 4.089 Λ.Τ. Δεν υπάρχει καμία άλλη επιχορήγηση για επισκευές ζημιών. Επομένως στην περίπτωση του Ι.Ν. Αγ. Δημητρίου Ταταούλων η χορηγηθείσα αποζημίωση είναι μόνο $= 4/200=2\%$ δηλαδή ασήμαντο ποσό.

Η μελέτη την περίοδο 1955-1963 δείχνει ότι η Ομογένεια χάρη στην μακρά της ιστορική παράδοση αυτοργάνωσης του Κοινοτικού Συστήματος που συντονιζόταν από το Οικουμενικό Πατριαρχείο επέτυχε να ανασυγκροτηθεί και να επουλώσει σε μεγάλο βαθμό της πληγές της – τουλάχιστον στο επίπεδο των υλικών ζημιών – αφού το πλήγμα στο πνευματικό επίπεδο ήταν εξαιρετικά βαρύ, αδύνατο να επουλωθεί σε μερικά χρόνια αφού και σήμερα η μνήμη των γεγονότων σε όσους Κωνσταντινουπολίτες τα έζησαν είναι εφιαλτικού χαρακτήρα.

Η αποτυχία της εκρίζωσης διαμέσου το Πογκρόμ, οδήγησε το κράτος της Τουρκίας να θέσει σε εφαρμογή σχέδιο αφανισμού της Ομογένειας με εκμετάλλευση μιας εκκρεμότητας που αναγόταν σε “φαιό σημείο ” της Συνθήκης της Λωζάνης που ενώ αναγνώριζε την μη- ανταλλαξιμότητα και των εχόντων Ελληνική ιθαγένεια Κωνσταντινουπολιτών όπως βέβαια και αυτών που ήταν πολίτες της Τουρκίας. Η εξαιρετικά δυσμενής ρύθμιση στην Συνθήκη της Άγκυρας (1930) του καθεστώτος παραμονής των Κωνσταντινουπολιτών με Ελληνική ιθαγένεια, έδωσε την δυνατότητα στον Ισμέτ Ίνονου, προφασίζοντας το Κυπριακό να εκριζώσει τους 12.500 Έλληνες υπηκόους που μαζί με τις οικογένειες τους αριθμούσαν μέχρι και 40.000 άτομα. Η δια της βίας εκρίζωση των 40.000 Κωνσταντινουπολιτών 1964-65 οδήγησε σε μια μαζική έξοδο οδηγώντας σε μια δύσκολα αναστρέψιμη κατάσταση.

Τελειώνοντας είναι ανάγκη να επικεντρώσουμε την προσοχή μας στο σήμερα.

Ο βασικός σκοπός ύπαρξης της Οι.Ομ.Κω. είναι η συνέχιση της παρουσίας του Ελληνισμού στην Πόλη. Ο μόνος τρόπος επίτευξης του σκοπού αυτού είναι να υπάρξει σένα έστω και μικρό βαθμό επαναπατριsmός νέων Κωνσταντινουπολιτών και αυτός είναι ο κύριος σκοπός της Οι.Ομ.Κω. Για να γίνει όμως αυτό, αλλά και να σωθεί ότι μπορεί να σωθεί, είναι αδήριτη η ανάγκη της ανασυγκρότησης ενός συντονιστικού φορέα- έστω και με αρμοδιότητες μόνο συμβουλών στην αρχή – μεταξύ των Ευαγών Ιδρυμάτων (Βακουφίων) μας. Χωρίς να υπάρξει συντονισμός ενεργειών το μέλλον είναι πολύ επισφαλές. Αυτός είναι ο κύριος αγώνας που διεξάγει η Οι.Ομ.Κω. τα τελευταία 4 χρόνια για να πείσει όλους τους παράγοντες για τη δημιουργία ενός στην αρχή έστω και άτυπου συμβουλευτικού φορέα ευαγών ιδρυμάτων που θα μπορούσε να συγκροτηθεί εντός του ΣΥΡΚΙ (Συνδέσμου Υποστήριξης Ρωμαϊκών Κοινοτικών Ιδρυμάτων.)

